

Η Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και η συσχέτιση με το Leader

Αθήνα, 30 – 8 – 2013

Προσέγγιση της έννοιας Ποιότητα Ζωής στον Αγροτικό Χώρο

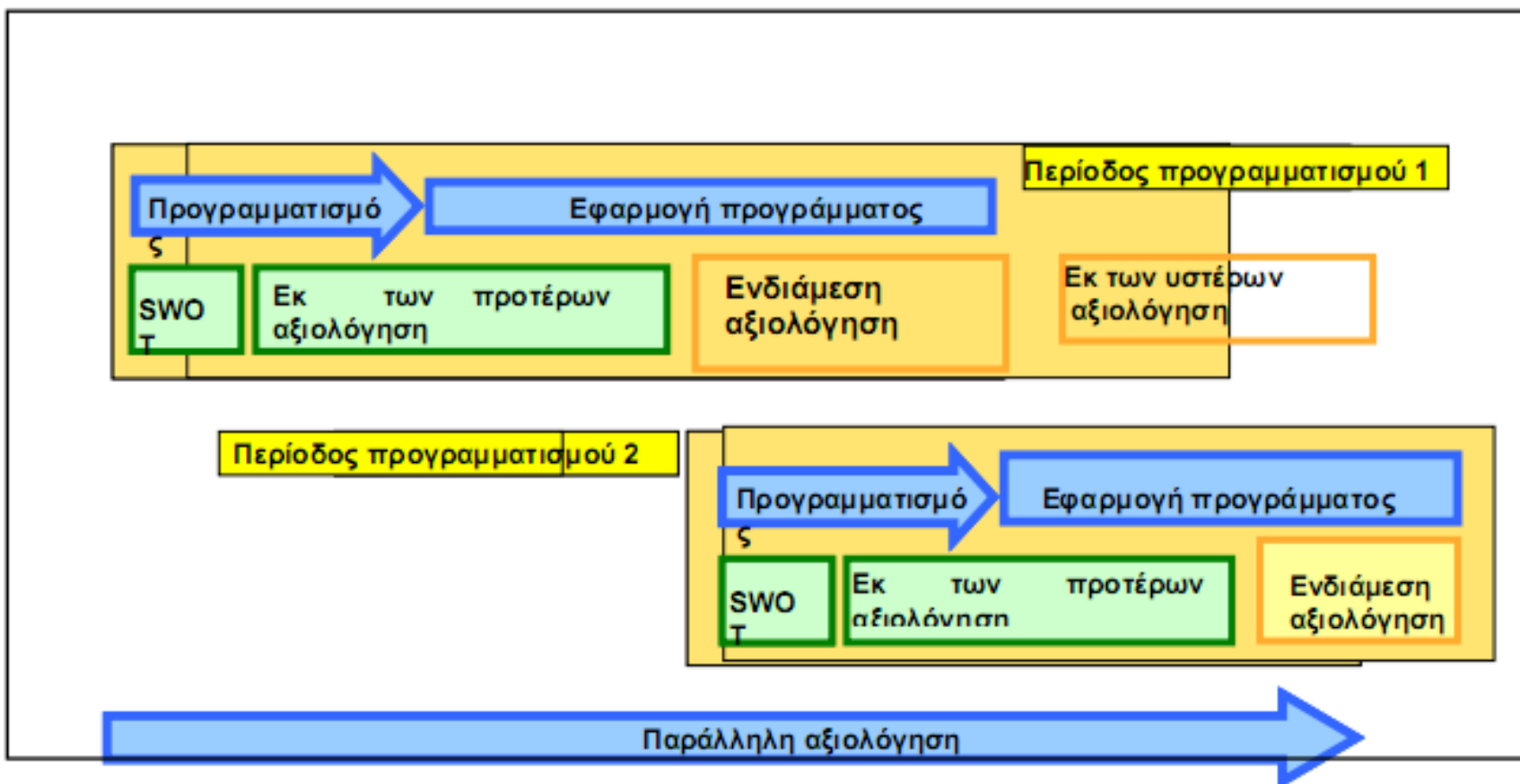
- Το έργο «**Εμπειρογνωμοσύνη για την Παράλληλη Αξιολόγηση των Μέτρων του ΠΑΑ που συμβάλουν στη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στις αγροτικές περιοχές και των Μέτρων του LEADER**»
- Ανατέθηκε στην ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ Ε.Π.Ε. με την απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Κοινοτικών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Η κατακύρωση του έργου έγινε με αρ. Πρωτ. 2239/29-05-2012, και ήταν οκτάμηνης (8) διάρκειας

ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Το έργο εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο δράσεων/ ενεργειών της Παράλληλης Αξιολόγησης η οποία είναι μια συνεχής διαδικασία σύνδεσης των επιμέρους αξιολογικών φάσεων του ΠΑΑ 2007-2013
- Έχει σαν σημείο εκκίνησης την εκ των προτέρων αξιολόγηση και καταληκτικό στάδιο την εκ των υστέρων αξιολόγηση
- Στοχεύει στην κάλυψη των όποιων κενών εντοπίζονται στο σύστημα παρακολούθησης που δεν επιτρέπουν τον υπολογισμό των κοινών δεικτών αποτελεσμάτων και επιπτώσεων (ενδεχομένως δε και πρόσθετων δεικτών, εάν έχουν περιληφθεί στο Πρόγραμμα)
- Την απάντηση στα κοινά αξιολογικά ερωτήματα (οριζόντια και ανά Μέτρο)

ΚΠΠΑ – ΣΤΑΔΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

- Οι υποχρεώσεις του κράτους μέλους αναφορικά με την αξιολόγηση την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 περιγράφονται αναλυτικά στο Κοινό Πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης ενώ στο διάγραμμα αποτυπώνεται η συσχέτιση των διαφορετικών φάσεων της αξιολόγησης

ΚΟΙΝΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ (Ερωτήματα Αξιολόγησης)

METPO – 321 Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό

- Σε ποιο βαθμό οι υπηρεσίες που έτυχαν στήριξης συνέβαλαν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές; Να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων τομέων υπηρεσιών (π.χ. εμπόριο, υγεία, μεταφορές, ΤΠ.
- Σε ποιο βαθμό οι υπηρεσίες που έτυχαν στήριξης αύξησαν την ελκυστικότητα των αντίστοιχων περιοχών; Να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων τομέων υπηρεσιών(π.χ. εμπόριο, υγεία, μεταφορές, ΤΠ...).
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι υπηρεσίες στην αντιστροφή των τάσεων οικονομικής και κοινωνικής υποβάθμισης και απεργήμωσης της υπαίθρου;

METPO – 322 Ανακαίνιση και ανάπτυξη των χωριών

- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές; Να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων τομέων (π.χ. εμπόριο, υγεία, μεταφορές, ΤΠ, περιβάλλον...).
- Σε ποιο βαθμό αύξησε το μέτρο την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών; Να γίνει διάκριση μεταξύ των διαφόρων τομέων (π.χ. εμπόριο, υγεία, μεταφορές, ΤΠ, περιβάλλον...).
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στην αντιστροφή των τάσεων οικονομικής και κοινωνικής υποβάθμισης και απεργήμωσης της υπαίθρου;

METPO – 323 Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς

- Σε ποιο βαθμό διατήρησε το μέτρο την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών; Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στην αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των Τοποθεσιών Natura 2000 ή άλλων τόπων υψηλής φυσικής αξίας και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές;

METPO – 41 Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης

- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στη βελτίωση της διακυβέρνησης στις αγροτικές περιοχές;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στην κινητοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στην εισαγωγή πολυτομεακών προσεγγίσεων και στην προώθηση της συνεργασίας για την υλοποίηση προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης;
- Σε ποιο βαθμό συνέβαλε η προσέγγιση LEADER στις προτεραιότητες των αξόνων 1, 2 και 3;

Προσέγγιση της έννοιας Ποιότητα Ζωής στον Αγροτικό Χώρο

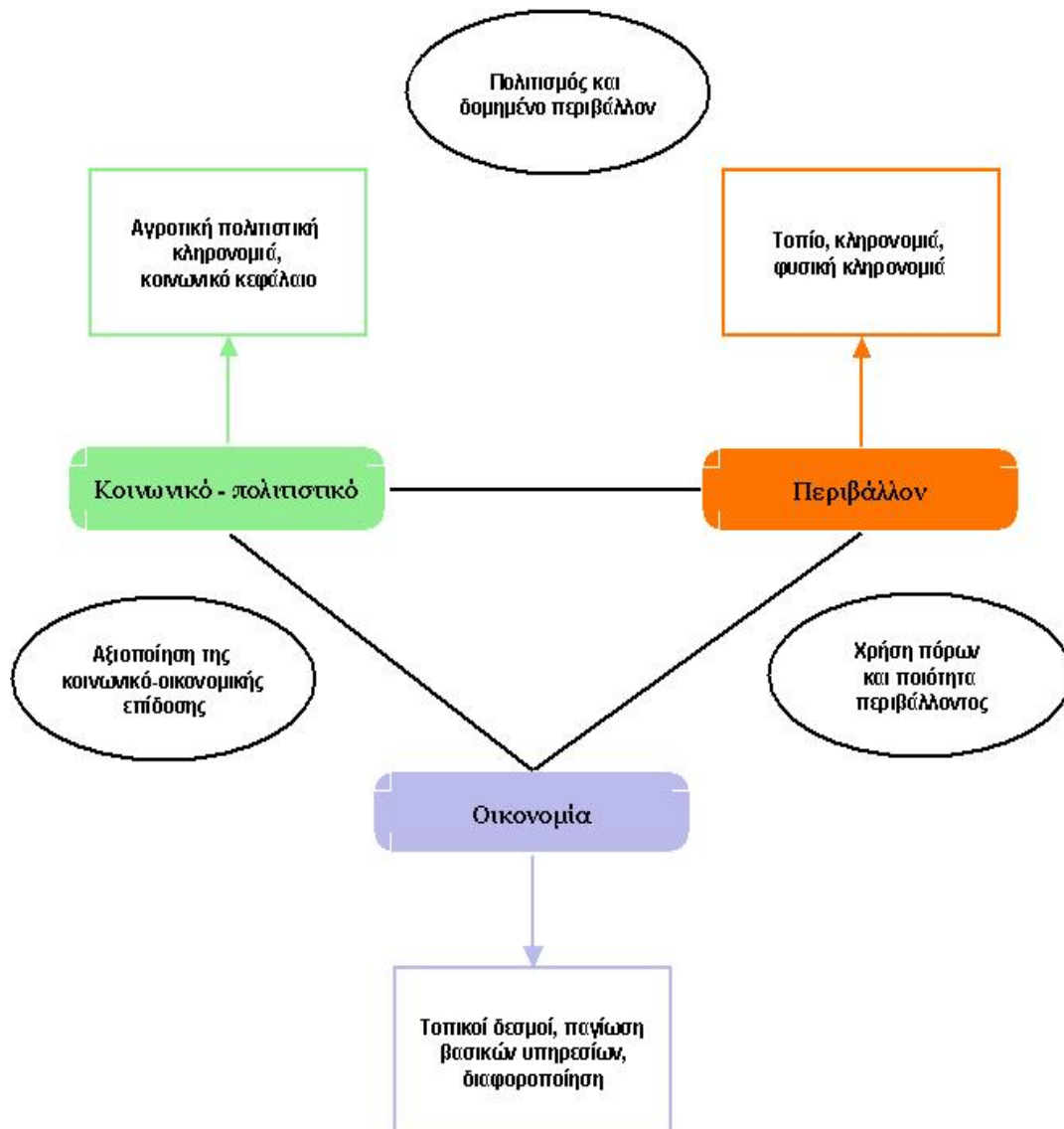
- Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ποιότητα Ζωής και ο προσδιορισμός των δομικών στοιχείων που την συνθέτουν αποτελεί ένα πολύπλευρο ζήτημα το οποίο απασχολεί ευρέως τόσο την ακαδημαϊκή έρευνα όσο και τις δημόσιες πολιτικές.
- Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει ένας κοινώς αποδεκτός ορισμός σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ενώ οι μελέτες για τον προσδιορισμό της καθίστανται ιδιαίτερα σύνθετες.
- Συχνά, η έννοια της Ποιότητας Ζωής συγχέεται με:
 - τις έννοιες των συνθηκών διαβίωσης (living conditions) ή
 - το βιοτικό επίπεδο (standard of living), και την ευημερία (well-being),
 - ενώ συχνά συνδέεται με άλλες έννοιες, όπως η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική ενσωμάτωση, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η φτώχεια, η ζωτικότητα, το κοινωνικό κεφάλαιο.
- Η ποιότητα της ζωής είναι ένας ευρύτερος όρος ο οποίος δε λαμβάνει υπόψη μόνο το βιοτικό επίπεδο, αλλά και άλλες άυλες πτυχές της ανθρώπινης ζωής, όπως:
 - ο ελεύθερος χρόνος, η ασφάλεια,
 - το πολιτιστικό επίπεδο,
 - η κοινωνική ζωή,
 - η διανοητική υγεία,
 - περιβαλλοντικά ζητήματα κ.λ.π.

Σε αντίθεση με το βιοτικό επίπεδο, η Ποιότητα Ζωής δεν είναι μια απτή έννοια, και επομένως δεν μπορεί να μετρηθεί μόνο με οικονομικούς όρους (εισόδημα, αγορά εργασίας κλπ.).

Ποιότητα Ζωής και Μέτρα αγροτικής ανάπτυξης τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες τόσο των αγροτικών περιοχών όσο και των κριτηρίων που μπορεί να υιοθετεί ένα κράτος μέλος για το θέμα της «**Ποιότητας Ζωής**» αποδίδει μία ευρεία έννοια στον όρο της Ποιότητας Ζωής που να καλύπτει όλες τις πτυχές (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), επιτρέποντας στα κράτη μέλη να προσδιορίσουν εκείνα τους τομείς εξειδίκευσης της στρατηγικής τους.
- Η έννοια της Ποιότητας Ζωής είναι αναμφισβήτητα συνυφασμένη με έναν από τους στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, την ενδυνάμωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής των αγροτικών περιοχών.
- Το θεωρητικό υπόβαθρο τέθηκε στη Διακήρυξη του Cork (1996) και στη Διακήρυξη του Salzburg (2003)
- Στα Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης κυρίως καθίσταται Διακριτή Συνιστώσα του προγραμματισμού στο Γ ΚΠΣ μέσω ΟΠΑΑΧ και διαχρονικά μέσω Leader
- Α και Β ΚΠΣ υπήρχαν παρεμβάσεις στους τομείς της αγροτικής οδοποιίας, υδρεύσεων – αποχετεύσεων

Η έννοια της Ποιότητας Ζωής σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό δίκτυο αξιολόγησης για την αγροτική ανάπτυξη

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζοντας τα προβλήματα προσδιορισμού της έννοιας της Ποιότητας Ζωής σε σχέση με τους στόχους που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης προχώρησε στην έκδοση εγγράφου εργασίας “Capturing impacts of LEADER and of Measures to improve Quality of Life in Rural Areas”
- Σύμφωνα με το «Κείμενο εργασίας για την Ποιότητα Ζωής», ο πολυδιάστατος χαρακτήρας της Ποιότητας Ζωής αποτυπώνεται στο ακόλουθο προτεινόμενο Διάγραμμα:

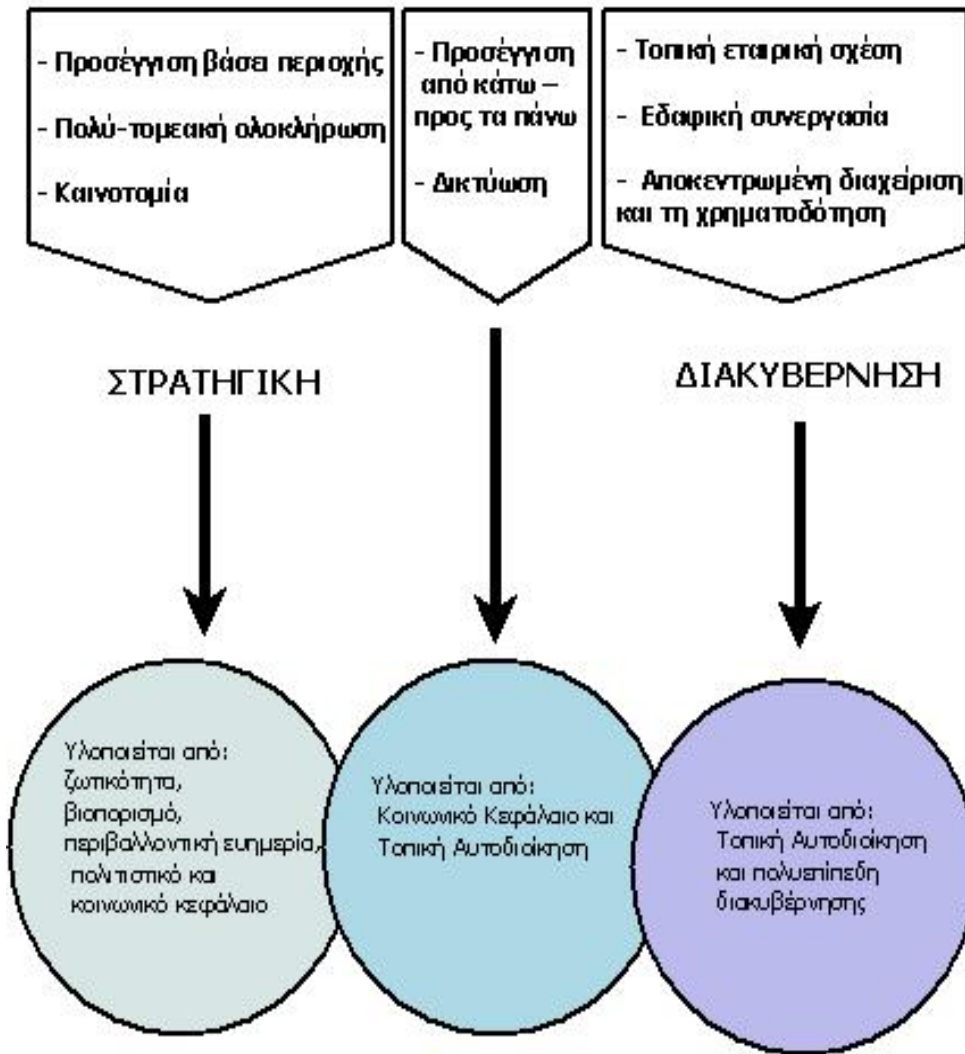
Διαστάσεις της Ποιότητας Ζωής στις αγροτικές περιοχές

- Η κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών Περιλαμβάνει το **κοινωνικό κεφάλαιο** «το σύνολο των πραγματικών ή συμβολικών πόρων οι οποίοι συνδέονται με πολλαπλά δίκτυα, που διατηρούνται στο χρόνο και συσχετίζονται με εν πολλοίς θεσμοθετημένες σχέσεις αμοιβαίας αποδοχής και αναγνώρισης» (Με άλλα λόγια, το κοινωνικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει το άθροισμα των πλεονεκτημάτων που αποκομίζουν όσα άτομα ανήκουν σε κοινά δίκτυα ή σε ομάδες).
- Το **πολιτιστικό κεφάλαιο/κληρονομιά** τα οποία θεωρούνται σημαντικά για την Ποιότητα Ζωής. Τα στοιχεία αυτά περικλείουν άυλους (soft) παράγοντες όπως η κοινοτική ζωή, οι παραδόσεις, οι κοινωνικές υποδομές και η κοινωνική συνοχή, αλλά και υλικούς (hard) παράγοντες, όπως κτίρια ή άλλες υποδομές στο πλαίσιο ανάπτυξης οικισμών
- Η **περιβαλλοντική διάσταση** της Ποιότητας Ζωής περιλαμβάνει την ανθρώπινη ευημερία που οφείλεται στη διατήρηση και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της αγροτικής κληρονομιάς. Η έννοια του περιβάλλοντος δεν περιλαμβάνει μόνο βιοφυσικούς παράγοντες και τις μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις, αλλά και το δομημένο περιβάλλον και τις επιδράσεις μεταξύ των διαφόρων συστημάτων. Τα τελευταία χρόνια η έννοια του περιβάλλοντος συνάδει με την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.
- Η **οικονομική διάσταση** της Ποιότητας Ζωής η οποία περιλαμβάνει επαρκές και ασφαλές εισόδημα με το οποίο μπορούν να αντιμετωπισθούν βασικές ανάγκες και πρόσβαση στην εκπαίδευση, την υγεία, τη δημοκρατία κλπ.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του LEADER και η σχέση τους με την Ποιότητα Ζωής

- Η έννοια του όρου «Ποιότητα Ζωής», με τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της που καλύπτει κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πτυχές, εμπεριέχει τις έννοιες, της ζωτικότητας, του βιοπορισμού και της ευημερίας.
- Οι **διατιθέμενοι πόροι** για τον Άξονα 4 πρέπει να εξυπηρετούν τις προτεραιότητες των Άξόνων 1 και 2 και ιδιαίτερα του Άξονα 3
- Να παίζουν σημαντικό ρόλο (διατιθέμενοι πόροι) σε σχέση με την προτεραιότητα της βελτίωσης της **διακυβέρνησης και της κινητοποίησης** του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών», παράμετροι ιδιαίτερα σημαντικοί για την επίτευξη της ανάπτυξης.
- Ως βασικές αρχές της **καλής διακυβέρνησης** θεωρούνται:
 - η διαφάνεια, η συμμετοχή,
 - η πολυ-επίπεδη διακυβέρνηση (οριζόντια και κάθετη ενσωμάτωση),
 - η νομιμότητα,
 - η επικουρικότητα
- Η ορθή διακυβέρνηση (governance) δεν είναι σημαντική μόνο για την επιτυχή εφαρμογή της προσέγγισης LEADER, αλλά συνεισφέρει επίσης και στη βελτίωση της Ποιότητας Ζωής. Κατά συνέπεια, η διακυβέρνηση μπορεί να θεωρηθεί μία τέταρτη διάσταση της Ποιότητας Ζωής

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του LEADER και η σχέση τους με την Ποιότητα Ζωής

- Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1698/2005, το LEADER έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά
 - **ως προς την στρατηγική:**
 - χωρική προσέγγιση
 - πολυτομειακή ενσωμάτωση
 - καινοτομία
 - **ως προς τη διακυβέρνηση:**
 - τοπική εταιρική σχέση
 - διατοπική και διακρατική συνεργασία μεταξύ των περιοχών
 - αποκεντρωμένη διαχείριση και σχεδιασμός
 - **ως προς τη στρατηγική και τη διακυβέρνηση:**
 - εκ των κάτω προσέγγιση (bottom-up)
 - δικτύωση.

Συνδυαστικά οι παρεμβάσεις του άξονα 3 και 4 αξιολογούνται σύμφωνα με τις τέσσερις διαστάσεις της Ποιότητας Ζωής

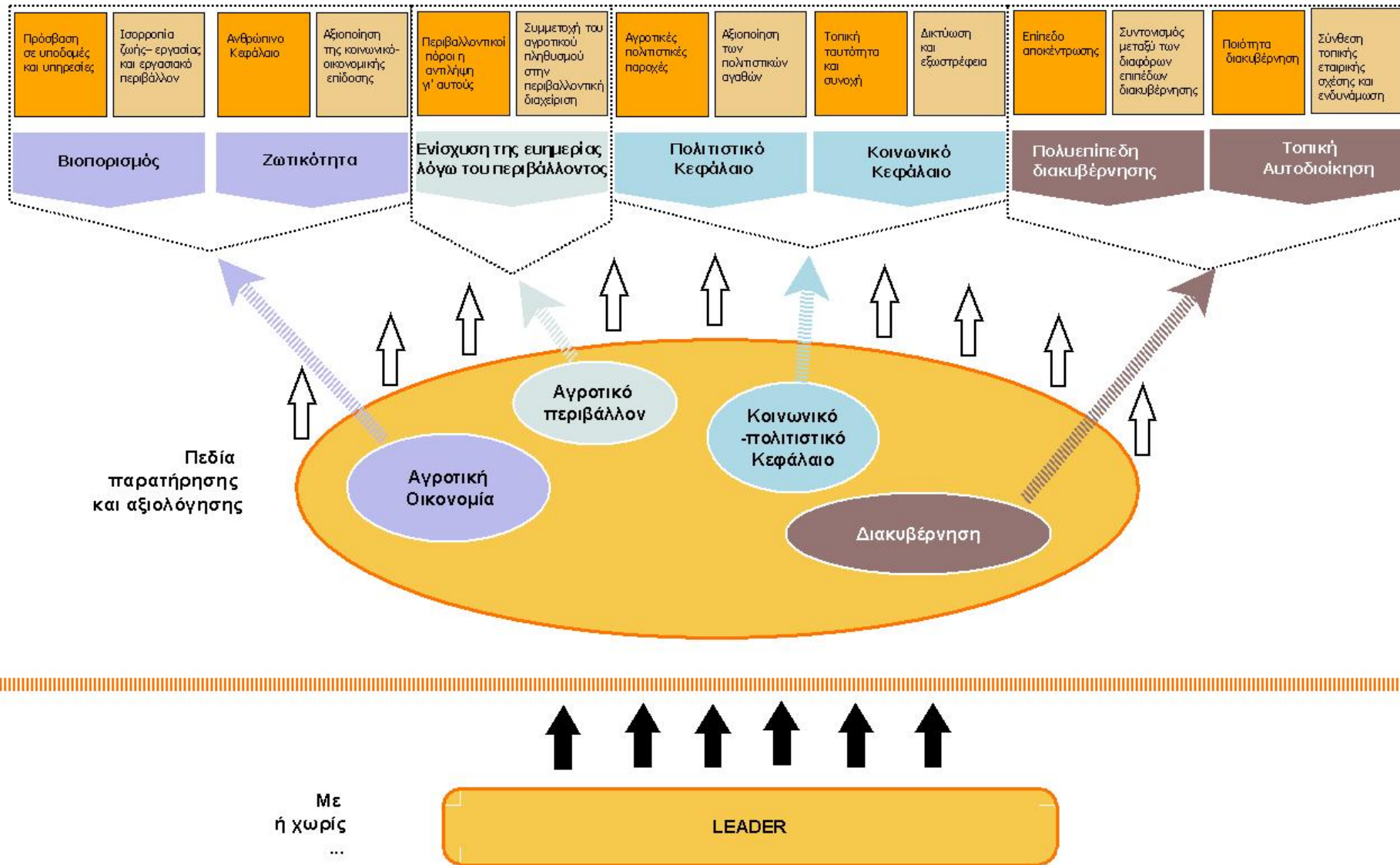
- Κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση
- Αγροτική οικονομία
- Αγροτικό περιβάλλον
- Διακυβέρνηση

Και ένα σύνολο επτά κατηγοριών σύμφωνα με τις οποίες μπορούν να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις:

- κοινωνικό κεφάλαιο
- πολιτιστικό κεφάλαιο
- περιβαλλοντικές υπηρεσίες και παροχές
- Ζωτικότητα
- βιοπορισμό
- πολύ-επίπεδη διακυβέρνηση
- τοπική διακυβέρνηση

Οι διάφορες σχέσεις και διασυνδέσεις μεταξύ όλων αυτών των στοιχείων αποδίδονται σχηματικά στο ακόλουθο Διάγραμμα και αποτελούν το προτεινόμενο πλαίσιο αναφοράς

Καθορισμός κριτηρίων απόφασης για τις 4 διαστάσεις της Ποιότητας της Ζωής και το Leader

Η Αγροτική Οικονομία συντίθεται από δύο συνιστώσες που είναι:

- Η «ζωτικότητα» (**Liveability**) αφορά τις παρεχόμενες υπηρεσίες, την ποιότητα του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και τα κοινωνικά δίκτυα που αναπτύσσονται, στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους να θέλουν να ζήσουν στις αγροτικές περιοχές
 - Ο «βιοπορισμός» (**livelihood**), αφορά στα μέσα που χρειάζονται προκειμένου να εξασφαλισθούν τα προς το ζην και τέλος η έννοια της ευημερίας η οποία περιγράφει γενικά την κατάσταση της ζωής των ανθρώπων όπως διαμορφώνεται λόγω της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.
-
- Για την συνιστώσα «**βιοπορισμός**» αντιπροσωπευτικά στατιστικά μεγέθη είναι το εισόδημα και η απασχόληση. Για αμφότερα τα μεγέθη υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα στο επίπεδο της διοικητικής Περιφέρειας αλλά και σε επίπεδο «αγροτικότητας», δηλαδή με βάση την κατάταξη που υιοθετεί η EUROSTAT και κατανέμει τον χώρο σε τρεις κατηγορίες που είναι οι κυρίαρχα αγροτικές περιοχές, οι ενδιάμεσες αγροτικές περιοχές και οι αστικές περιοχές, υιοθετώντας το σχετικό ορισμό του Ο.Ο.Σ.Α.
 - Η **ζωτικότητα**, εκφρασμένη σε όρους προσφοράς βασικών υπηρεσιών προς τον αγροτικό πληθυσμό το σημαντικότερο πρόβλημα που τίθεται αφορά τη μέτρηση της συμβολής του Προγράμματος στην εξυπηρέτηση συγκριμένων αναγκών των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

Το Αγροτικό περιβάλλον

- Η δεύτερη βασική συνιστώσα της ποιότητας ζωής αφορά το αγροτικό περιβάλλον (rural environment) και την ποιότητα του, σαν ουσιώδη παράμετρο για την ενίσχυση του αισθήματος ευημερίας (well being) των κατοίκων της υπαίθρου αλλά και σαν συγκριτικό πλεονέκτημα και εν δυνάμει «πόρο» των αγροτικών περιοχών

- Η υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος των αγροτικών περιοχών σε σχέση με τις αστικές περιοχές και η ανάγκη επαφής των κατοίκων των πόλεων με την φύση αποτελεί έναν από τους πυλώνες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού αλλά και για την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών.

- Ο διπλός ρόλος του αγροτικού περιβάλλοντος και η αντιστοίχιση του με τις στηριζόμενες μέσω των Αξόνων 3 και 4 παρεμβάσεων (μέσω του μέτρου 323) αποτυπώνεται στα κοινά ερωτήματα του μέτρου που είναι :
 - Σε ποιο βαθμό διατήρησε το μέτρο την ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών;
 - Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στην αειφόρο διαχείριση και ανάπτυξη των Τοποθεσιών Natura 2000 ή άλλων τόπων υψηλής φυσικής αξίας και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του αγροτικού πληθυσμού;
 - Σε ποιο βαθμό συνέβαλε το μέτρο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές;

Το Κοινωνικό – πολιτιστικό κεφάλαιο

- Η διάσταση αυτή δεν είχε ενσωματωθεί κατά την φάση κατάρτισης του Προγράμματος και αποτελεί ουσιαστικά μια νέα προσέγγιση που υιοθετείται τα τελευταία χρόνια και στοχεύει να «ενσωματώσει σε κάποιο κοινό πλαίσιο αναφοράς άυλες διαστάσεις του τρόπου οργάνωσης των κοινωνιών και της αντίληψης που έχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι για την περιοχή τους
- Το «**Κοινωνικό Κεφάλαιο**» αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση και κινητήρια δύναμη για την ενδυνάμωση της οικονομικής προόδου και της απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές.
- Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου αποτελεί μία σημαντική συνιστώσα προκειμένου να διαμορφωθεί το πλαίσιο και οι στόχοι της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Η έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου είναι έννοια σύνθετη και δυναμική, παραπέμπει στον πλούτο που μπορεί να διαθέτει η τοπική κοινότητα και το ανθρώπινο δυναμικό της και ο οποίος μεταβάλλεται μέσα στο χρόνο.
- Το **Πολιτιστικό Κεφάλαιο** αφορά τόσο άυλους όρους όπως η πολιτιστική παράδοση όσο και με όρους υποδομών όπως είναι τα στοιχεία της υλικής αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε αυτά σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή και τα ήθη και έθιμα του τόπου, είτε με τη δημιουργία του καταλλήλου πλαισίου για την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών προς τον κάτοικο της υπαίθρου.
- Η συμβολή του προγράμματος στην δημιουργία πολιτιστικού κεφαλαίου μπορεί να αποτιμηθεί και να ποσοτικοποιηθεί μέσω των προτεινόμενων δεικτών εκροών, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων σε όρους εξυπηρετούμενου πληθυσμού αλλά και διασύνδεσης των παρεμβάσεων των Μέτρων 321, 322, 323 και των αντίστοιχων δράσεων που υλοποιούνται μέσω του Άξονα 4

Η Διακυβέρνηση

- Η τελευταία συνιστώσα/ παράμετρος της ποιότητας ζωής που είναι σύμφυτη με την προσέγγιση LEADER είναι η «**Διακυβέρνηση**». Η έννοια της διακυβέρνησης συνίσταται από δύο διακριτές υποενότητες που είναι η «**Πολυ- επίπεδη διακυβέρνηση**» δηλαδή η εξέταση των οριζόντιων και κάθετων διασυνδέσεων μεταξύ των επιπέδων της διοίκησης (κεντρική κυβέρνηση, αυτοδιοίκηση πρώτου και δεύτερου βαθμού, κοινωνία των πολιτών), η επικουρικότητα και το επίπεδο αποκέντρωσης και η **Τοπική διακυβέρνηση**, δηλαδή η ποιότητα της τοπικής εταιρικής σχέσης όπως αυτή αποτυπώνεται στην διαφάνεια, τη συμμετοχή, τη δικτύωση, τη συνεργασία.
- Οι **Αρχές Διακυβέρνησης** σύμφωνα με την «Λευκή Βίβλο για την Διακυβέρνηση» που εξέδωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η καλή διακυβέρνηση εδράζεται σε πέντε σωρευτικές αρχές:
 - **διαφάνεια:** τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη σημασία στη διαφάνεια και την κοινοποίηση των αποφάσεών τους•
 - **συμμετοχή:** οι πολίτες πρέπει να κληθούν να συμμετάσχουν πιο συστηματικά στην εκπόνηση και την υλοποίηση των πολιτικών•
 - **ευθύνη:** πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ρόλος του κάθε συντελεστή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάθε εμπλεκόμενος συντελεστής πρέπει, στη συνέχεια, να αναλαμβάνει το ρόλο που του αναλογεί
 - **αποτελεσματικότητα:** οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο κατάλληλο επίπεδο και την κατάλληλη στιγμή και να παράγουν τα απαιτούμενα αποτελέσματα•
 - **συνοχή:** οι πολιτικές που εφαρμόζει η Ένωση παρουσιάζουν πολύ μεγάλη διαφοροποίηση και απαιτείται συνεχής προσπάθεια για να εξασφαλίζεται η συνοχή τους.

“Εμπειρογνωμοσύνη για την Παράλληλη Αξιολόγηση των Μέτρων του ΠΑΑ που συμβάλουν στη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στις αγροτικές περιοχές και των Μέτρων του LEADER”

- Στο πλαίσιο του έργου οργανώθηκαν (2) δύο focus group και υπήρξε στενή συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ΔΑ, Φορείς Εφαρμογής & ΟΤΔ)
- Εξετάστηκε η λογική της παρέμβασης των μέτρων μεταξύ ΚΠΠΑ – Προγραμματικού ΠΑΑ – Υλοποιημένου ΠΑΑ
- Στα πλαίσια των δύο παραδοτέων κατατέθηκαν αναλυτικές προτάσεις για την αναμόρφωση του συστήματος δεικτών που αφορά τα μέτρα διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας του Άξονα 3 καθώς και τα μέτρα του Άξονα 4
- Προτάθηκαν μεθοδολογικά εργαλεία για τη συγκέντρωση δεδομένων και στοιχείων
- Επιπλέον στα πλαίσια του έργου διερευνήθηκαν οι ανάγκες κατάρτισης των στελεχών που υποστηρίζουν τα αντίστοιχα μέτρα
- Όσο αναφορά την αυτοαξιολόγηση των Ομάδων Τοπικής Δράσης διαμορφώθηκε αναλυτικό ερωτηματολόγιο, με τη συνεργασία με των ΟΤΔ